

EDUSKUNTAPUHE YHDISTYMISOIKEUDEN RAJOITTAMISTA VASTAAN 27/10 1933

Selostus Suomen Sosialidemokratissa 28/10 1933.

Ensimmäisen puheenvuoron asiassa käytti sos. dem. eduskuntaryhmän puheenjohtaja Väinö Tanner, joka lausui:

Herra Puhemies! Yhdistyslain kohtalot kuvaavat kouraan tuntuvalle tavalla niitä vaihteluita, joita meidän sisäpolitiikassamme viimeisten 15 vuoden aikana on ollut. Ensimmäinen yhdistyslaki, jonka Suomi sai itsenäiseksi tultuaan, vahvistettiin vuoden 1919 alussa ja oli siis vuoden 1918 eduskunnan käsittelyjen tulos. Se käsiteltiin siis heti kansalaissodan jälkeen ja eduskunnassa, joka oli melkein kemiallisesti puhdas kaikista muista kuin luotettavista valkoisista aineksista. Siitä huolimatta tästä yhdistyslaista tuli melkoisen siedettävä laki ja sen varassa onkin melkoisen hyvin voitu tähän saakka toimia. Kuvaavaa silloiselle katsantokannalle on, että maalaisliiton taholta silloin kovin ankarasti motitettiin viranomaisten vieroksuva suhtautumista yhdistyksiin ja yleensä vapaaseen kansalaiselämään ja vaadittiin, ettei lakia ainakaan siinä suhteessa saisi millään lailla raskaammaksi tehdä. On tietysti muistettava, että tämä tapahtui maalaisliiton nuoruudessa, jolloin se vielä palveli ihanteita (Vasemmalta: Alkion aikana!) ja jolloin sillä oli johtajana tunnettu vapaamielinen henkilö, Santeri Alkio. Sen jälkeen ovat maalaisliiton polut kulkeneet yhä taantumuksellisempaan suuntaan. Kun olot vielä tasaantuvat, saatiin nähdä sekin ihme, että vuonna 1923 yhdistyslakia uudistettiin parantamalla sitä monessa suhteessa, niin että siitä tuli vieläkin mieluisampi laki kuin aikaisempi.

Sen jälkeen ovat olot kuitenkin jo varsinkin viimeisten vuosien aikana huomattavasti muuttuneet. Vuoden 1929 lopulla joutui eduskunta käsittelemään silloisen hallituksen muutosehdotusta yhdistyslakiin. Hallitus oli kansanliikkeen pakoittamana antanut lakiesityksensä ja eduskunta hyväksyi sen hallituksen pakoittamana.

Mutta ei silläkään hyvä. Me olemme sen jälkeen saaneet vieläkin uuden ehdotuksen yhdistyslain muutokseksi, ja se oli herra Svinhufvudin hallituksen esitys. Se joutui käsiteltäväksi viime eduskunnassa kevättalvella v. 1933, keskellä Mäntsälän kapinaviikkoa, ja se kai osaltaan selittää, että eduskunta on voinut ollenkaan asettaa tällöisen lain kannelle. Eduskunta kuitenkin siirsi lain vaalien ylitse ja sillä tavalla se on säästynyt meidän lopullisesti ratkaistavaksemme tässä eduskunnassa (Keskustasta: Hyvä laki!). Tämä esitys on monessa suhteessa sen laatuinen, että se tekee yhdistymisvapauden jokseenkin illusooriseksi. Tämän jälkeen tuskin enää voi puhuakaan mistään yhdistys v a p a u d e s t a, korkeintaan jostakin säännöstellystä yhdistysten toiminnasta. Kun nyt on kysymyksessä ainoastaan lain joko hyväksyminen tai hylkääminen, en rupea rasittamaan eduskuntaa luettelemalla niitä monia kohtia, joissa laki tuo suorastaan peloittavaa uhkaa yhdistymisvapaudelle, vaan tyydyn koskettelamaan ainoastaan paria kohtaa, jotka lähinnä pistävät silmään.

Ensimmäinen tällöinen kohta sisältyy lakiehdotuksen 22 §:ään ja sen viimeiseen momenttiin. Siinä sanotaan: "Jos yhdistys on lakautettu sen johdosta, että se toimii Suomen voimassaolevan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaiseksi kumoamiseksi, voidaan yhdistyksen omaisuus tuomita valtiolle menetetyksi". Tämä ehdotus tuo meidän lainsäädäntöömme kokonaan uuden periaatteen, mutta samalla se tuo meidän yhdistyksiemme toiminnalle hyvinkin vakavan uhkan tulevaisuudessa. Tosinhan tässä ehdotetaan, että vain semmoisen yhdistyksen omaisuus voidaan tuomita menetetyksi, joka toimii valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaiseksi kumoamiseksi, mutta kuka voi sanoa, mikä ryhmä milloinkin voidaan yleisen mielipiteen tai vallassa olevan puolueen taholta selittää tämännäiseksi. (Ed.Lohi: Tuomioistuimet ratkaisee!). Tuomioistuimiin me olemme aikaa sitten lakanneet luottamasta. (Keskustasta: Ohoh!).

- 3 -

Kuvitelkaapa semmoistakin tapuista, että esim. Helsingin Työväenyh-

distys, jota vasten parikaa on äynnissä kenne sen toiminnan lak-
kauttamiseksi juuri tämätapailla perusteilla, että se todella lak-
kautettaisiin ja että sen omaisuus tuomittaisiin valtiolle menete-
tyksi. Me tiedämme kuitenkin jokainen, että tämä yhdistys on täydellisesti
riittävä kaikesta sentapaisesta toiminnasta, että se on täydellisesti
sosiaalidemokraattisten miesten hallinnassa, mutta siitä huolimatta on kenne pantu vireille eikä kukaan voi tällä hetkellä
sanoo, kuinka se päättyy. Jos sen omaisuus tuomittaisiin valtiolle
menetetyksi, tulisi se merkitsemään sellaista uhkaa rauhalliselle
yhteiskuntaelämälle, että minä luulen, että sitä ei olisi aivan miele-
luisaa nähdä. Me olemme sitäpaitsi voineet nähdä, kuinka omaisuudet
tällaisissa tapauksissa, jolloin ne valtion puolesta asetetaan toimit-
sijamiesten hoidettaviksi, hupenevat aivankuin tina tuhkaan. Näin
näyttää käyvän esim. lakkautetun Suomen Ammattijärjestön omaisuuden,
josta ei tule jäämään ei valtiolle eikä ammattillisille järjestöille
minkäänlaista iloa. (Ed. Koivisto: Se on kuin Salomonin tuomio!)

Toinen kohta, johon näin viimeisessä tarkastelussa lähinnä huomio
kiintyy, on lakiehdotuksen 27 § ja varsinkin sen toinen momentti,
jossa määrätään, millä tavalla perustettu yhdistys on merkittävä ri-
kosrekisteriin, (Eduskunnasta naurua) (Eduskunnasta: Yhdistysrekis-
teriin? - Sama asia!) - yhdistysrekisteriin, eduskunta voi huomata,
kuinka ajatusassosiatio kulkee tämän lakiehdotuksen polkuja, (Hilpo-
yttä,) - ja jos^{sa} annetaan yhdistysrekisterin hoitajalle aivan ennen
tuntemattomia valtuuksia. Sen sijaan, että hänen tehtävänsä tähän
saakka ovat olleet enemmän niin sanotuksi teknillistä laetua, hänen
tehtävänsä kun on ollut katsoa, sisältyykö sääntöihin kaikki ne
määräykset, joita laki vaatii, ja että se muutenkin on ollut lailli-
sessa kunnossa, annettaisiin tämän lakiehdotuksen mukaan tälle ver-
rattain pienelle virkamiehelle oikeus harkita, voiko yhdistystä yleen-
sä rekisteriin ottaa. Hänen tehtäväkseen annetaan harkita yhdistyk-
sen poliittinenkin puoli, eikä vain harkita, vaan "j o s h ä n el-

l ä o n a i h e t t a o t a k s u a", että yhdistys on tarkoitettu toimimaan vastoin lakeja ja hyviä tapoja j.n.e., niin silloin ei yhdistystä ainakaan ilman pitempiä lisäselvityksiä tulla merkitsemään yhdistysrekisteriin. On outoa, että tällaista tapaa koetetaan saada meidän lainsäädäntöömme. Mihin uusi perustettu yhdistys näin menetellen pääse edes kunnollisesti toimimaankaan, vaan hallinnolliset viranomaiset harkitsevat etukäteen, onko se sovelias alkamaan toimintaansa vaiko ei. Jos näiden harkinta kulkee kielteiseen suuntaan, ei yhdistyksellä ole minkäänlaisia toimintansa- pääsymahdollisuuksia. Minun nähdäkseni pitäisi täysin riittää ne takeet, mitä on annettukin 21 §:ssä missä annetaan tuomioistuimelle oikeus lakkauttaa, jos se on toiminut vastoin lakia ja hyviä tapoja

Puuttumatta muihin tähän lakiin sisältyviin outoihin periaatteisiin tyydyn tällä kertaa vain mainitsemaan edelläolevat. Ne mielestäni osoittavat, että olemme epäilyttävässä määrässä luisumassa puhtaasti mielivallan tielle, jos tällainen laki tullaan hyväksymään. Jos hallitus katsoo tarvitsevänsä valtuuksia hoitaa meidän asioita yleensä ja erikoisesti yhdistyselämää, niin ne valtuudet hallitukselle tietysti voidaan antaa ja ne on jo annettukin. Siinä mielessähän eduskunta aikoinaan on hyväksynyt tasavallan suojelulain, jossa hallitukselle on annettu melkoisen laajat valtuudet. Muidenkin valtuuksien antamisessa on eduskunta viime vuosina ollut verrattain aulis, ja luulisin olevani oikeassa uskoessani, että eduskunta edelleenkin on valmis antamaan tilapäiseen tarpeeseen tarvittavia valtuuksia. Mutta herättää heti epäilyksiä, jos pysyväiseksi tarkoitettuun lainsäädäntöön ryhdytään ottamaan mukaan kaikenlaisia mielivaltaisuuksia helpottavia määräyksiä, joita kuitenkin tullessiin tarvitsemaan vain lyhyen ajan.

Me emme tietysti tällä hetkellä tiedä, minkä ryhmän toimintaa tällainen laki tulisi vastaisuudessa vaikeuttamaan taikka ehkä ehkäisemään. Tähänastinen kokemus on osoittanut, että kaikki ne rajoittavat lakimääräykset, joita eduskunta kolmen viime vuoden aikana on hyväksynyt, ovat etupäässä tulleet käytetyksi äärimmäisen oikeis-

ton toimintaa vastaan. Mutta meillä vasemmistossa on joka tapauksessa omat epäilyksemme. Me olemme nähneet, mitenkin ainakin visseissä piireissä on olemassa järjestelmällinen/ pyrkimys vaikeuttaa työväenliikkeen toimintaa tässä maassa ja kasata sen eteen kaikenlaisia esteitä. Kuuluuhan eräällä taholla melkein jokapäiväisenä sotahuutona: "marxilaisuus on tästä maasta hävitettävä, sen julkinen toiminta on estettävä". Tämä antaa meille aiheen olla varovaisia ennenkuin annamme hyväksymisemme mihinkään sellaiseen lakiin, josta voi tässä mielessä koitua vaikeuksia. Meillä on sitä paitsi kovin koursantuntuvia esimerkkejä aivan viime päiviltä, minkälaisia vaikeuksia epäonnistunut lainsäädäntö voi tuoda mukanaan. Mainitsen tässä suhteessa ne lukemattomat, moniin kymmeniin nousevat tapaukset, joissa kunnallisvaalilistoja on hylätty sillä perusteella muke, että niissä olevat ehdokkaat ovat aikoinaan kuuluneet jäseninä joihinkin sittemmin lakkautettuihin järjestöihin. Kun tuommoista sattuu joka päivä, niin ymmärrettäköön, että me emme voi olla tämmöisessä lainsäädännössä mukana, ja että jos se hyväksytään, me tulemme käsittelemään sen nyrkiniskuna työväenluokkaa/ vastaan.

Tämä laki onnistuttiin viime eduskunnassa saamaan lykättyksi yli vaalien. Sen jälkeen on meillä ollut vaalit, joissa siihenastinen poliittinen suunta on saanut mitä jyrkimmän tuomionsa. Eduskunta on nyt kokonaan toisella tavalla kokoonpantuna kuin edellinen eduskunta. Tämä eduskunta on jo toiminnallaan myöskin ennättänyt osoittaa, että se monista asioista ajattelee toisella tavalla kuin edellinen eduskunta. Se on lyhyenä kokoontumiskautensa ennättänyt torjua luotaan useitakin yli vaalien lykättyjä, lepäämään saatettuja lakiehdotuksia, siten antaen näytteen tahdostaan. Minä rohkenen olla niin hyväuskoinen, että odotan eduskunnan tähänkin lakiin nähden osoittavan samantapaista pyrkimystä. Muussa tapauksessa ei lie ne varsin terveellistä astua seuraavissa vaaleissa kansan eteen.

Minä pyydän, herra puhemies, ehdottaa, että eduskunta hylkäisi tämän lakiehdotuksen.